

Висновки. Аналіз текстів «Української правди» свідчить про активне використання мовних засобів оцінності для впливу на читацьку аудиторію. Найпоширенішими є експресивна лексика, метафори, порівняння, риторичні синтаксичні конструкції. Формування оцінності в сучасному медійному дискурсі відбувається через поєднання цих засобів, що забезпечує ефективність комунікації та впливовість журналістського матеріалу. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на порівняння мовних засобів оцінності в різних жанрах журналістики або аналіз їхнього впливу на аудиторію.

Список використаної літератури:

1. Космеда Т. А. Функції оцінності у сучасному медійному дискурсі. *Українська мова і сучасність*. 2020. Вип. 3. С. 43–58.
2. Масенко Л. Т. Мова і політика: соціолінгвістичний аспект. Київ: Довіра, 2015. 312 с.
3. Сербенська О. А. Маніпулятивні технології в сучасних медіа. Львів: Літопис, 2018. 256 с.
4. Шевченко Т. Медіадискурс як засіб формування суспільної думки. Київ: Основи, 2019. 312 с.
5. Железняк Я. Чи може парламент відновити декларування майна державних службовців: успіхи України у співпраці з МФО. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/07/25/7412813/> (дата звернення: 29.03.2025)
6. Фішер Й. Ердоган повертається з холоду. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/07/25/7412833/> (дата звернення: 29.03.2025)

Андрій Вальчак,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Нестайко Ірина Миколаївна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Трактувати мисленнєві процеси, або ж думання, можна з точки зору безлічі наук (фізіологія, психологія, психіатрія, історія, соціологія, політологія, кібернетика, філософія) або ж різних поглядів (віра, передбачення, судження, припущення, переконання). Кожне з них передбачає, що його продукт не є чимось відомим, а формується поступово. «Утворюється коло взаємно сполучених визначень: мислення - це продукт мозку, а мозок - це матеріальний носій мислення» [2]. Обговорюване нами явище зумовлене діяльністю головного органу нервової

системи, спрямоване на вирішення заданої проблеми, приводячи у дію ресурси і потенціал власно виробленого продукту розумової діяльності – інтелекту. Цілі, що викликають потребу розв'язання задач, можуть бути спровоковані внутрішніми і зовнішніми чинниками. Звідси: «Thinking is the systematic transformation of mental representations of knowledge to characterize *actual* or *possible* states of the world, often in service of goals. – Мислення є систематичним перетворенням психічних інтерпретацій/уявлень/тлумачень знання, що характеризують *дійсні* або *можливі* стани світу, часто заради досягнення мети» [1].

Визначення «креативне мислення» складається із двох лексем – «креатив» і «мислення». Друге ми вже розібрали і витлумачили у попередньому підрозділі. Зупинімось на першому. «Креатив» має англійське походження, українським синонімом-відповідником є «творчість». Провівши поверхневу дослідницьку роботу, можна висунути твердження, що стереотипно вона є явищем дихотомічним. Одною зі складових є *оригінальність*. Словесна еквілібристика нагородить цей термін такими ярликами, як «незвичайність», «новітність», «унікальність». Проте із формою походження (з *англ. origin*) має синтезуватись зміст. Тому другою складовою є *ефективність*. Оригінальність у чистому вигляді буває безглуздою, натомість має бути такою, що сама ставши продуктом мисленнєвих операцій (в ході знайомства з необмеженими масивами інформації з різних галузей життя і знань), здатна бути продуктивним подразником для адресата, тобто бути корисною на виході.

Тож, виходячи із цих двох факторів, розвиваємо думку про різні рівні креативності:

- *креативність на рівні невмілості* [3]: нагадує неусвідомлену оригінальність без ефективності – попри те, що суб'єкт намагається відтворити умовний об'єкт візуально сприйнятим алгоритмом дій, через незнання правил/умов/законів його творення йому вдається зробити копію, репродукцію, відмінну від первинної, якісно нову, однак гіршу.

- *креативність на рівні умінь* [3]: стає логічним продовженням попередньої – регулярні спроби відтворення вводять суб'єкт в усвідомлений процес навчання, з практичним наслідуванням починає поєднуватись теоретичне підковування, опановуються взірці творення. Тепер умовний об'єкт не сліпо відтворюється, а репродукується згідно канонів ремесла, з якого походить. Важливими рушіями цього процесу є спостереження і певна концентрація на предметі вивчення та вдалий вибір наставника, який професійно провадитиме його,

допомагатиме з клопіткою порівняльною й аналітичною працею, засвоєнням і реалізацією навичок.

- *власне креативність*: є ризик, що суб'єкт не зможе покинути становища «учня» і стане звичайнісіньким апологетом й епігоном свого учителя. Навчальний процес має сприяти різнобічному становленню особистості, а не заганяти її у рамки, гальмуючи новації, і якщо цього не відбувається, то вступає у силу психологічна міць індивіда, яка проявляється у сміливості відкинути встановлений догмат.

Тож оглядаючи психологічну типологію мислення [2] стверджуємо, що креативність займає свою нішу у кожній з форм: спершу вона проявляється емпірично, досвід засвоюється лише дією; далі йде перехід до неабстрагованого теоретичного моделювання можливих результатів праксису – тобто буквально уявлення, що конкретно дія принесе у конкретний момент її виконання; і остаточно відокремлене від дійсності мислення, яке у своїх припущеннях, створюючи нове, намагається знайти і відтворити зв'язки із нею. Власне назва останньої – абстрактно-креативне – і містить у собі елемент нашого вивчення.

Креативне мислення — це той тип мислення, який може виходити за рамки. Воно винахідливе, здатне до фантазування та включає генерування нових ідей. По суті, є творчим, спонтанним і не має оцінки. Вбирає в себе багатопланове і вільне міркування, порушення правил, піддання суджень сумнівам та стрибки уяви. І замість того, щоб характеризуватися логікою чи зверненням до аргументів, значною мірою покладається на інтуїцію та несвідомі процеси.

Одним із найефективніших способів розвитку креативності є залучення учнів до творчого письма. Завдання на створення власних історій, казок, віршів чи діалогів стимулюють уяву та мовлення. Особливо захоплюють учнів формати, де потрібно змінити кінець відомої історії або написати текст від імені вигаданого персонажа — скажімо, листа від Вавельського дракона або щоденник Казімежа Великого. У таких завданнях учні не лише тренують лексику й граматику, а й розвивають навички сторітелінгу та емпатії.

Ще одним інструментом розвитку креативного мислення є візуальні вправи. Створення коміксів, колажів, мемів або ілюстрацій до вивчених текстів відкриває інший вимір роботи з мовою. Учень починає мислити не лише словами, а й образами, що сприяє асоціативному мисленню. Такі форми роботи особливо ефективні для візуалів і допомагають краще запам'ятовувати матеріал.

Варто згадати і про рольові ігри та театральні імпровізації, які надзвичайно ефективні для розвитку мовлення та креативності. Уявіть урок, де учні ставлять

сценку «Інтерв'ю з Адамом Міцкевичем» або інсценізують суперечку між двома героями з різних літературних творів. У таких вправах учень не лише вчиться висловлювати думки польською, а й розвиває здатність мислити в різних контекстах, ставити себе на місце іншого.

Не менш важливими є ігри на асоціації, наприклад, створення історій із випадкових слів чи опис об'єкта, не називаючи його (гра «Tabu»). Такі вправи активізують мовлення, сприяють гнучкому мисленню й навчають знаходити кілька шляхів для висловлення однієї думки.

Креативне мислення також можна розвивати через глибоку інтерпретацію мистецьких творів. Наприклад, після прочитання вірша польського автора можна запропонувати учням переписати його у формі сучасної пісні або створити візуальне зображення емоцій, які він викликає. Це допомагає учням не лише краще зрозуміти текст, а й висловити своє бачення світу через мову.

Отже, розвиток креативного мислення на уроках польської мови — це не лише можливість зробити заняття цікавішими, а й стратегія формування сучасної особистості. Учні, які вміють мислити нестандартно, сміливо висловлювати свої ідеї та бачити мову як інструмент самовираження, мають більше шансів бути успішними у майбутньому. Щоб креативність на уроці не залишалася лише епізодом, учитель має цілеспрямовано створювати середовище, де учні відчують себе вільними від страху помилитися та мають простір для експериментів. Насамперед це атмосфера психологічної безпеки, де кожна ідея сприймається з повагою, а не висміюється. Учень повинен знати, що його нестандартна відповідь — не "неправильна", а "інша" і може бути навіть ціннішою.

Також важливо, щоб педагог сам подавав приклад відкритості до нового, демонстрував цікавість до креативних ідей учнів, не боявся імпровізувати на уроці. Завдяки цьому формується довіра, яка сприяє активній взаємодії. Крім того, викладач має інтегрувати творчі завдання системно, а не як "перерву від граматики". Якщо учні бачать, що креативність — це повноцінна частина навчання, вони починають сприймати її серйозно, розвивати власні ідеї та вкладати більше зусиль.

Слід не забувати про варіативні завдання, де кожен може обрати форму, в якій йому зручно виразитися: хтось малює, інший — пише, третій — говорить. Це дає змогу враховувати різні типи мислення та навчальних стилів.

Зрештою, учитель виступає модератором творчого процесу, який спрямовує, підтримує, надихає і водночас не обмежує. Саме в такому середовищі учні не бояться бути собою, і саме там народжується справжнє креативне мислення.

Список літератури

1. Holyoak, K.J., & Morrison, R.G. (in press). Thinking and reasoning: A reader's guide. In K.J. Holyoak & R.G. Morrison (Eds.), Oxford Handbook of Thinking and Reasoning. New York: Oxford University Press.
2. Павленко В. В. Особливості розвитку креативного мислення школярів // Креативна педагогіка. Наук.-метод. журнал / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Вінниця, 2015. – Вип. 10. – С. 103-109.
3. Як виховати креативну особистість [Текст] / Г. Беленька // Дошкільне виховання. – 2023. – N 3. – С. 3-6.

Ольга Ванюсів,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор,
Лановик Мар'яна Богданівна

ОСМИСЛЕННЯ ТЕМИ ВІЙНИ У НАРОДНІЙ ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Війна – страшне явище у будь-які часи, це завжди трагедія. Кожен народ проживає болючий досвід по-своєму, проте війна завжди неодмінно знаходить відгомін у народній творчості. Зважаючи на сучасний контекст життя українського народу, знову стала актуальною тема воєнного фольклору. Оскільки фольклор відображає усі аспекти народного життя, він є одним із засобів збереження пам'яті про історичні події, зокрема війну. Фольклор виразно передає народні переживання, настрої, страждання, проблеми, викликані війною, а отже він є частиною не тільки історичної пам'яті, а ще й колективної національної свідомості. Як показує історичний і теперішній досвід української нації, у час війни народ з особливим натхненням і трепетом розвиває власну культуру, що стосується й народної поетичної творчості в тому числі. Вона стає «голосом народу», який прагне бути і жити у всіх можливих видах, формах, проявах. Воєнна тематика у фольклорі далеко не нова, особливо для українців, оскільки наша країна споконвічно живе в боротьбі.

Наприкінці ХІХ століття Україна перебувала в нелегкому становищі: наша держава була поділена між Австро-Угорською та російською імперіями. На той час усі юнаки, що жили на підконтрольній Австро-Угорщині території, повинні були проходити службу в цісарській армії. Тема мобілізації була досить актуальною для українців, що не могло не відобразитись у фольклорі. А вже на початку ХХ століття в життя України увірвалась Перша світова війна. Народна творчість під час війни виринула з новою силою, наче джерело, що пробиває собі шлях з-під землі.